

*Kuljettajien ja kuljettajaa
avustavien henkilöiden
ohjeistamisesta*

Kuljettajan sääntökirja

- Junan kuljettamiseen ja siihen liittyvien toimintojen ohjeistamiseksi kuljettajille tulee laatia KULJETTAJAN SÄÄNTÖKIRJA.
- Sääntökirja voi olla
 - paperinen painettu ohjekirja
 - sähköinen tiedosto
- Sääntökirjassa tulee ohjeistaa kuljettajille käytettäviä reittejä ja kalustoa koskevat menettelyt niin toiminta normaali kuin vajaatoimintatilanteissa.
- Rautatieyrittäjä vastaa Kuljettajan sääntökirjan laatimisesta käytettävissä olevan tiedon pohjalta.

Kuljettajan sääntökirja

- Kuljettajan sääntökirjan on katettava kaksi erillistä aluetta:
 - yhteiset säännöt ja menettelyt (lisäysten A, B ja C sisältö huomioon ottaen)
 - kutakin rataverkon haltijaa koskevat erityiset säännöt ja menettelyt.
- Sääntökirjassa on oltava vähintään seuraavia asioita koskevat menettelyt:
 - henkilöstöturvallisuus ja turvatoimenpiteet
 - opasteet ja liikenteenohjaustiedot
 - junaliikenne vajaatoimintatilanteet mukaan luettuina
 - vetokalusto ja muu liikkuva kalusto
 - onnettomuudet ja vaaratilanteet.

REITTIKIRJA

- Kuljettajille on annettava junan kuljettamisen kannalta oleelliset tiedot rataosista ja käytössä olevista ratalaitteista niiden rataosien osalta, joilla he tulevat toimimaan. Nämä tiedot on esitettävä yhdessä asiakirjassa nimeltään "reittikirja"
- Reittikirja, kuten sääntökirjakin voi olla paperinen tai sähköinen asiakirja
- Kuljettajan tiedoista tulee ilmetä
 - Yleiset liikennöintiä koskevat ominaispiirteet eri rataosilla
 - Nousujen ja laskujen kaltevuuslukemat
 - Yksityiskohtainen linjakaavio.
- KUPLA-päätettä voi käyttää reittikirjatietojen antamiseksi kuljettajalle
 - Rautatieliikenteen harjoittajan tulee kuvata menettelyt niiden tilanteiden varalle, joissa KUPLA-pääte ei ole käytettävissä.

Muulle henkilöstölle kuin kuljettajalle annettava ohjeistus

Rautatieliikenteen harjoittajan on annettava tehtävän suorittamisen kannalta tarpeelliset tiedot

- Sovellettavista säännöistä,
- menettelyistä,
- liikkuvasta kalustosta ja
- reitistä

kaikille junassa työskenteleville ja junan valmisteluun osallistuville henkilöille junan ulkopuolella, ja jotka hoitavat turvallisuuden kannalta kriittisiä tehtäviä.

Tehtäviin voi liittyä vuorovaikutusta esim. liikenteenohjauksen suuntaan tai laitteiden ja järjestelmien käyttöä

Ohjeistus on laadittava normaali- ja vajaatoimintatilanteiden varalle.

Muulle henkilöstölle kuin kuljettajalle annettava ohjeistus

Junissa työskentelevän henkilöstön ohjeistus tulisi laatia ja pitää yllä vastaavalla rakenteella kuin kuljettajan sääntökirja.

Rautatieliikenteen harjoittajan tulee pystyä tunnistamaan turvallisuusjohtamisjärjestelmänsä avulla turvallisuuteen vaikuttavat tehtävät, suunnitella ja ohjeistaa toimintamallit yksiselitteisesti, perehdyttää ja kouluttaa henkilöstö tehtäviinsä.

Rautatieliikenteen harjoittajan tulisi suunnitelmallisesti valvoa tehtävien asianmukaista suorittamista

Esimerkkejä turvallisuuteen vaikuttavista tehtävistä

Tehtävät ja tehtäväkokonaisuudet voivat vaihdella eri rautatieliikenteen harjoittajan välillä, toimijoiden tulisi itse tunnistaa turvallisuuteen vaikuttavat tehtävät

Turvallisuuteen liittyviä tehtäväkokonaisuuksia voi olla mm,

- Junan matkakuntoisuuden tarkastamiseen liittyvät tehtävät
- Vaihtotyön suorittaminen
- Tähystämien junaliikenteessä kuljettajan apuna
- Matkustajaturvallisuuden varmistamiseen liittyvät tehtävistä
- Ja niin edelleen...

Tehtävät tulee ohjeistaa yksiselitteisesti ja riittävän yksityiskohtaisesti. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota viestintään ja sen ymmärtämisen varmistamiseen tehtävissä, joihin liittyy vuorovaikutusta.

Toimijan tulee määritellä ketkä tehtäviä suorittaa ja varmistaa näiden henkilöiden riittävä osaaminen.

Menettelyt osaamisen varmistamiseksi tulee kuvata turvallisuusjohtamisjärjestelmässä.

Junassa mukana olevan henkilöstön osaaminen

Turvallisuuden kannalta kriittisissä tehtävissä toimivalla henkilöstöllä on oltava asianmukainen ammatillinen pätevyys.

OPE YTEN lisäyksissä F ja G luetellaan elementit, joita pidetään oleellisina rautatiejärjestelmässä toimivissa junissa ja junien valmistelutyössä mukana olevan henkilöstön tehtävien kannalta.

Ammatillinen pätevyys = osa-alueet, jotka ovat tärkeitä sen varmistamiseksi, että henkilöstö on koulutettu tehtäväkokonaisuuteen sekä ymmärtää ja osaa hoitaa sen.

Vaatimukset koskevat **suoritettavaa tehtävää ja tehtävää suorittavaa henkilöä.**

Pätevyys koostuu ammatillisesta tietämyksestä ja kyvystä käyttää sitä käytännössä.

Toimijoiden on selvitettävä henkilöstönsä koulutustarpeet ja määriteltävä prosessi, jolla niiden omat koulutustarpeet tarkistetaan ja päivitetään turvallisuusjohtamisjärjestelmän arviointikriteerejä vastaavasti.

Junassa mukana olevan henkilöstön osaaminen

Ammatillinen osaaminen

- Osaamiseen liittyvät hyväksynnät edellyttävät osaamisen varmistavan kokeen hyväksymistä sekä jatkuvaa arviointia ja koulutusta

Yleinen ammatillinen tietämys

- Tehtävän kannalta oleelliset organisaation turvallisuusjohtamisjärjestelmän periaatteet
- Tärkeimpien toiminnoissa mukana olevien toimijoiden roolit ja vastualueet
- Matkustajien sekä radalla ja sen läheisyydessä toimivien henkilöiden turvallisuuden varmistamisen kannalta oleelliset yleiset asiat
- Työterveys- ja työturvallisuusasiat
- Rautatiejärjestelmän yleiset turvaperiaatteet
- Henkilökohtainen turvallisuus, mukaan luettuna tilanne, jossa junasta poistutaan ajettavalla radalla ja hätätilanteisiin liittyvät järjestelyt

Junassa mukana olevan henkilöstön osaaminen

Matkustajien turvallisuutta koskeva tietämys

Matkustajien turvallisuutta koskevassa koulutuksessa on käsiteltävä vähintään seuraavia asioita:

Matkustajien turvallisuuden varmistamista koskevat periaatteet:

- liikuntarajoitteisten matkustajien avustaminen
- vaarojen tunnistaminen
- henkilöonnettomuuksiin sovellettavat menettelyt
- tulipalo ja/tai savun muodostuminen
- matkustajien evakuointi.

Viestintää koskevat periaatteet:

- yhteyshenkilön tunnistaminen ja viestinnän menetelmien ymmärtäminen sekä yhteydenpito liikenteenohjaajaan evakuoinnin aikana
- matkustajille tiedottamista koskevat viestinnän menetelmät
- vajaatoimintatiloissa/hätätilanteissa käytettävät viestinnän menetelmät.

Toiminnalliset taidot:

- tilannetietoisuus
- tunnollisuus
- viestintä
- päätöksenteko ja toiminta.

Junassa mukana olevan henkilöstön osaaminen

Kyky toimia turvallisesti normaali-, vajaatoiminta- ja hätätilanteissa edellyttää, että henkilöstö tuntee vähintään seuraavat asiat:

- sääntöjen ja menettelyjen soveltamisen menetelmät ja periaatteet,
- ratalaitteiden ja liikkuvan kaluston sekä turvallisuuteen liittyvien laitteiden käyttöön liittyvät prosessit, etenkin:
 - ennen lähtöä tehtävät tarkastukset, mukaan luettuina jarrujen testaus ja ovien sulkeutumisen toteaminen;
 - lähtöön liittyvät menettelyt;
 - vajaatoimintatilanteiden hallinta;
 - matkustajatiloissa mahdollisesti olevien puutteiden arviointi sekä reagointi niihin;
 - sääntöjen ja määräysten edellyttämät tai kuljettajan avustamiseksi tehtävät suojaus- ja varoitustoimet;
 - yhteydenpito rataverkon haltijan henkilöstöön avustettaessa kuljettajaa;
 - junan toimintaan, liikkuvan kaluston kuntoon ja matkustajien turvallisuuteen liittyvistä epätavallisista tapahtumista ilmoittaminen.

Junan valmisteluun liittyvä osaaminen (ratapihoilla)

Yleinen ammatillinen osaaminen

- Tehtävän kannalta oleelliset organisaation turvallisuusjohtamisjärjestelmän periaatteet
- Rautatiejärjestelmän yleiset turvallisuusperiaatteet ja turvallisuuden kannalta oleelliset yleiset asiat
- Roolit ja vastualueet
- Vaarojen tunnistaminen toimintaan liittyvien riskien suhteen
- Työterveys- ja työturvallisuusasiat sekä oma turvallisuus
- Viestintäperiaatteet ja muodollinen viestintä sekä viestintälaitteiden käyttö

Tehtävän kannalta oleellisten toimintamenettelyjen ja turvallisuusjärjestelmien tuntemus

- Junien toiminta normaali-, vajaatoiminta- ja hätätilanteissa
- Toimintamenettelyt eri paikoissa (opastinjärjestelmät, rautatieliikennepaikkojen laitteet) ja turvallisuussäännöt
- Paikalliset toimintajärjestelyt

Junalaitteiden tuntemus

- Liikkuvan kaluston laitteiden tarkoitus ja käyttö
- Teknisten tarkastusten tuntemus ja järjestäminen
- Asianmukaiset tiedot turvallisuuden kannalta kriittisistä tehtävistä liikkuvaa kalustoa koskevien menettelyjen ja liitäntöjen osalta

Junan valmisteluun liittyvä osaaminen (ratapihoilla)

Kyky soveltaa osaamista

Henkilöstö tulee hallita vähintään seuraavat;

- Sääntöjen ja menettelyjen soveltamisen menetelmät ja periaatteet,
- Ratalaitteiden ja liikkuvan kaluston sekä turvallisuuteen liittyvien laitteiden käyttöön liittyvät prosessit, kuten:
 - junan kokoonpanon, jarrujen koettelun, kuormaus-määräysten jne., soveltaminen sen varmistamiseksi, että juna on liikennekelpoinen,
 - liikkuvan kaluston merkintöjen ja merkintäkilpien ymmärtäminen,
 - prosessi, jolla junan kulkuun vaikuttavat määritetään ja annetaan tiedoksi,
 - viestintä junan miehistön kanssa,
 - viestintä liikenteenohjauksen kanssa,
 - vajaatoimintatilanne erityisesti siltä osin kuin se vaikuttaa junien valmisteluun ja
 - sääntöjen ja määräysten sekä paikallisten menettelyiden edellyttämät toimet

Kiitos

Olli Matilainen

